

Новогусарівська гімназія
Балаклійської міської ради Харківської області

Відкритий урок української мови у 6 класі

Прикметник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Підготувала Андрєєва Любов Юрїївна,
учитель української мови та літератури вищої
кваліфікаційної категорії, старший учитель

Тема. Прикметник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль

Мета: поглибити знання учнів про прикметник як частину мови; формувати вміння відрізняти прикметники від інших частин мови, визначати їх морфологічні ознаки, синтаксичну роль; удосконалювати навички доречного використання прикметників у писемному й усному мовленні; розвивати пам'ять, увагу, аналітичне й творче мислення; поглиблювати любов до рідної землі, інтерес до вивчення української мови.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Форма уроку: урок-подорож.

Обладнання: підручник О.Глазової, карта міста Прикметник зі станціями «Інтелектуальна», «Пізнавальна», «Розважальна», «Практична», «Творча», комп'ютерна презентація з теми «Прикметник», роздатковий дидактичний матеріал (індивідуальні картки, сигнальні картки), малюнки фруктів, сонця.

Хід уроку

Епіграф.

Прикметник – це частина мови,

Без нього нам не обійтись.

Ти вслухайсь в слово пречудове.

Йому, як другу, усміхнись.

Земля – яка? – ласкава, люба, рідна,

А сонце – щире, золоте,

А небо – лагідне й погідне,

Життя – прекрасне, дороге,

А очі в мами – добрі, ніжні,

А голос – чистий і дзвінкий.

А руки – теплі і надійні,

А погляд – сонячний, ясний.

Д.Білоус

I. Організаційний момент.

1. Вступне слово вчителя.

II. Оголошення теми та мети уроку.

Учитель.

Сьогодні у нас незвичайний урок.
Сьогодні ми зробимо ще один крок
В країну прекрасну, країну чудову,
Що нас так чекає й збагачує мову.

Ми розпочинаємо вивчення нової теми «Прикметник», на яку відводиться 15 годин, виконаємо за цей час 2 контрольні роботи.

Тема сьогоднішнього уроку – «Прикметник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль». Запишіть, будь ласка, в зошити дату і тему уроку. (Слайд 1 – Прикметник)

Прогнозування очікуваних результатів.

«Мікрофон». Виходячи з теми уроку, визначте, якою буде його мета, що ми маємо на уроці зробити? (Слайд 2 – На цьому уроці я дізнаюся...

На уроці я вивчу...

На уроці мене чекає...

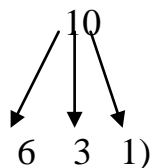
Від уроку я очікую...)

Формулювання мети уроку вчителем. (Слайд 3 – Мета уроку...)

III. Мотивація навчальної діяльності

Бесіда з учнями:

- Який розділ мовознавства ми вивчаємо? (Морфологію).
- Що вивчає морфологія? (Частини мови).
- Скільки всього частин мови? (Слайд 4. - Розшифруйте цифрову схему.

- Чому частини мови називаються самостійними і службовими?
- З якою частиною мови ми вже познайомилися?
- Що називається іменником?

Учитель. Так, з іменниками ми вже добре знайомі. А сьогодні ми з вами відвідаємо ще одне місто... (*Шум за останньою партою*). А що за шум в класі? Хто ви такі? Через що сперечаєтесь?

Рольова гра.

(Виходять учні, що грають роль Іменника і Прикметника).

Іменник: - Я ще раз говорю: «Я головний в нашій країні Морфології!»

Прикметник: - Ну як ти не розумієш...

Учитель: - Не сваріться! Що у вас сталося? Хто ви такі?

Прикметник: - Я – Прикметник.

Іменник: - А я – Іменник. І я говорю, що я – головний у нашій країні, а він не погоджується!

Прикметник: - Чому ти так вирішив?

Іменник (до учнів): - А скажіть-бо, хто приносить найбільше користі нашій матері Мові? Безумовно, я! Діти, ви ж учили, що без мене ніхто не мав би імені. Я даю назви всім предметам, особам, істотам, подіям.

(До Прикметника): - А ти хто такий ???

Прикмет: Я веселий і звабливий,

Гарний, милий і красивий,

Несказаний, незрівнянний;

Маю ступінь порівняння.

Я відносний чи присвійний,

А чи якісний незмінно.

Відповім я залюбки

На питаннечко – який?

Маю ознаку предмета,

Називаюсь я ...

Учні: Прикметник.

Прикметник: - Ось бачиш, навіть учні мене знають. І ти, Іменнику, маєш знати, що я в нашій країні маю такі ж права, як і ти. І без моєї прикмети ти не був би такий гарний і зрозумілий. Я прикрашаю всіх осіб і всі предмети!

Іменник: - Та навіщо ти мені? Я і без тебе добре впораюсь у мові!

Прикметник: - Перевіримо?

Іменник: - Так!

Прикметник: - Відгадай загадку:

Хустина, клубок;

По хустині катається, людям усміхається.

Іменник: - Хм... Не зрозумію ніяк... Діти, може, ви знаєте?

Учні: -Ні.

Прикметник: - А якщо я прикрашу цю загадку собою:

Голуба хустина, жовтий клубок;

По хустині катається, людям усміхається.

Іменник: - То тепер зрозуміло: голуба хустина – небо, жовтий клубок – сонце...

Прикметник: - Ну то як? Можеш обійтись без мене?

Іменник: - Певно, що ні... Будемо дружити і прикрашати мову разом!

Учитель: - Добре, що ви знайшли спільну мову, займайте свої місця, будемо разом працювати, допомагаючи і підтримуючи один одного.

«Мікрофон» (бесіда з учнями)

- Чому Іменник не зміг відгадати перший варіант загадки?
- Які слова допомогли і йому, і вам у другому варіанті? (Голуба, жовтий)
- До якої частини мови належать ці слова?
- Чи можемо ми обійтись у мовленні без прикметників? Чому?

Учитель(зачитує епіграф:Прикметник – це частина мови,

Без нього нам не обійтись...) – Слайд 5.

Наш урок почався зі слів «Сьогодні у нас незвичайний урок..». Незвичайний він буде тим, що це буде **урок-подорож** до одного з міст країни Морфології – міста Прикметник, де ми з вами поглибимо наше знайомство з цією частиною мови.

(На дошці – карта м. Прикметник, на якій позначено такі станції: Інтелектуальна, Пізнавальна, Практична, Розважальна, Творча).

IV. Актуалізація опорних знань.

Учитель. Ось і перша **станція** – «**Інтелектуальна**», на якій ми з вами перевіримо, які знання ви вже маєте про прикметник.

Виходимо на цій станції і бачимо над собою небо і сонце... Дві невід’ємні частини природи, що дарують нам радість життя. Адже без сонячного світла і тепла не можна уявити нашого життя. Але подивіться – чого не вистачає сонечку у цьому місті? *(На дошці – сонечко з написом «Прикметник», але без проміння).*

А промінці йому додасте ви самі.

«Мозковий штурм» (робота в парах)

Кожна пара учнів отримує промінець, на якому протягом 2 хв. діти записують все, що знають про прикметник. Через 2 хв. Вони прикріплюють промінці до сонця і озвучують написане.

Учитель: Отже, певні знання про прикметник ви маєте. А сьогодні, перебуваючи в цьому незвичайному місті, ми їх повторимо і поглибимо.

V. Сприйняття та засвоєння знань.

Учитель.

З цією метою ми прибули на *станцію «Пізнавальну»*. І ось для вас нова інформація. (Слайд 6 – «Чи знаєш ти, що назва прикметник вперше з'явилася в підручнику Я.Головацького «Граматика руського язика»(Львів, 1849 р. Отже, їй 163 роки)). А оскільки тема не є для вас абсолютно новою, тому і вивчення її буде відбуватися за вашої активної участі, ви зможете відчувати себе справжніми вчителями.

«Навчаючи - вчусь»

Клас ділиться на 3 групи. Кожна група отримує завдання – вивчити певний аспект теми за підручником і пояснити її учням інших груп (за технологією «Навчаючи - вчусь»).

1 група – призначення прикметників, с.182,

2 група – роль прикметників у мовленні, с.183,

3 група – морфологічні ознаки, с.184, синтаксична роль прикметника (на прикладі речень епіграфа).

(Працюють самостійно 3 хвилини)

Складання узагальнюючої таблиці із доповненням учителя.

(Слайд 7).

«Ти - мені, я - тобі»

З метою закріплення теоретичного матеріалу учні ставлять питання з теми до будь-кого з однокласників.

Учитель. А зараз відпочинемо на станції «Розважальній»

Фізкультхвилинка.

Сонечко прокинулось, потягнулось,

В різні боки повернулось.

Потім весело всміхнулось,

Кругом себе обернулось.

Стали квіти оживати.

Пташки пісеньок співати.

Діти стали танцювати,

Миле сонечко вітати.

VI. Формування вмінь і навичок.

Учитель.

Час вирушати далі. А наступна *станція* – «Практична».

1.Робота з комп'ютерною презентацією.

Слайд 8 «Прикметники можуть означати колір, форму, смак, матеріал, розмір, вагу, приналежність» (учні добирають приклади на різні ознаки прикметників).

2.Робота біля дошки. Заповнення таблиці (на дошці прикріплені малюнки лимона, яблука, вишні, полуниць. Біля малюнків прикріплюється таблиця).

Запитання	Колір	Розмір	Форма	Смак	Запах	Назва предмета
-----------	-------	--------	-------	------	-------	----------------

Який?	Жовтий	невеликий	овальний	кислий	ароматний	
-------	--------	-----------	----------	--------	-----------	--

Яка?	Червона	маленька	кругла	кисло-солодка	приємна	
------	---------	----------	--------	---------------	---------	--

Яке?						
------	--	--	--	--	--	--

Які?						
------	--	--	--	--	--	--

- Два предмета описані. Назвати їх. Два інших самостійно описати.
- Від чого залежить рід, число, відмінок прикметників?
- Чому в множині не визначаємо роду прикметників?

3.Слайд 9. «Зауважте! Ознаку предмета, крім прикметника, можуть передавати й інші частини мови:

- дієприкметник – підбілена хата;
- дієслово – біліє навколо;
- іменник – білизна навколо;

- прислівник – узимку в лісі біло;
- порядковий числівник – шостий клас.»

4. Слайд 10. «Назвіть у групі слів прикметники і запишіть».

Десятий, хтозна-який, надшвидкісний, Тетянин, всякий, такий, материн, блискавичний, двадцятиповерховий, далеко, прочитаний, вродливий, запечений.

5. Робота з підручником.

Вправа 371 (записати й прокоментувати ланцюжком по 2 речення). Визначити антонімічні пари. Визначити рід, відмінок і число кожного прикметника. В останньому реченні підкреслити усі члени речення.

VII. Закріплення вивченого матеріалу

Учитель. Ми прибули на останню зупинку – «Творчу». (Учитель демонструє фотографії рідного краю). Наш рідний край чудовий, мальовничий, оспіваний письменниками, змальований художниками. Дивлячись на цю красу, ми й самі хочемо відтворити всі відтінки природи образно. Ми знаємо, що точності й виразності нашій мові надають прикметники, вжиті в переносному значенні, синоніми й антоніми. Послухаємо, як захід сонця описує Панас Мирний. Але не тільки послухаємо, а й виконаємо завдання.

«Визбирувачі»

Вибрати з тексту прикметники, дібрати до них антоніми. Усно ввести одну антонімічну пару в речення.

Захід сонця

Сонце блискучим покотьолом котиться до спокою... Високе небо починає синіти, дише на землю прохолодою. А сонце спускається все нижче та нижче, наближається до гори все ближче та ближче. От-от воно торкнеться темної гори, що здіймається біля самого неба. От-от воно черкнеться об неї... Що тоді буде? Ні, не стукнулося. Тихо, наче хто бережно руками опустив його, посунулося воно за гору.

От сонце ще більше осіло; мов скиба стиглого кавуна, червоніє воно тільки половиною. Ось і половина зменшується...тільки четвертина...далі – скибочка...тільки кільце...ось і воно пливе – зникає. Небо нахмурилось, темніє. (За Панасом Мирним).

Творча робота.

Доповнити розповідь прикметниками так, щоб вони відтворювали картину певної пори року(весни, літа, осені).

Світить сонце . Деревя ледь хитаються. Раптом подув вітер. На небі плывуть хмари. Почався дощ, який нібито змив усі фарби природи. Та як тільки сонце послало на землю свої промені, все кругом: будинки, дерева, трави – знову заграло фарбами.

V. Закріплення знань.

Вправа-гра «Світлофор»

Кожен учень має картки двох кольорів – червоного і зеленого. Учитель зачитує твердження, а школярі піднімають картки відповідного кольору: якщо згодні – зеленого, ні – червоного.

1. Прикметник – службова частина мови.
2. Прикметник – самостійна змінна частина мови.
3. Прикметником називається частина мови, що виражає ознаку предмета.
4. Прикметник відповідає на питання як? куди? звідки?
5. Прикметник не змінюється за родами.
6. У реченні виступає будь-яким членом речення.
7. У реченні виступає означенням.

«Ти - редактор» (самостійна робота)

Відредагувати текст. Визначити морфологічні ознаки та синтаксичну роль прикметників у першому реченні.

Нещодавно ліс мінився ... барвами, а сьогодні вже стоїть Лише дуби зберегли ... вбрання.

Ноги глибоко утопають в ... листі, яке ... ковдрою лягло на ... землю.

Незабаром настануть ... морози. Засяє тоді ліс на ... сонці ... діамантами.

VI. Підсумки уроку.

Учитель. Отже, добігла кінця наша віртуальна подорож містом Прикметник, але в ньому ми ще не раз побуваємо, повернемося за новими знаннями про прикметник. А зараз підсумуємо нашу роботу в подорожі.

Бесіда (з використанням технології «Метод ПРЕС»)

- Чи досягли ми мети, яку ставили перед собою на початку уроку-подорожі?
- Чи цікавим був урок? Пізнавальним?

Слайд 11 «Незакінчене речення...»

- На уроці я навчився...
- Найважче мені було...
- Мені найбільше сподобалося...
- Я б хотів(ла)...

VII. Оцінювання.

VIII. Домашнє завдання: вивчити параграф 23, виконати впр.373, за бажанням – скласти кросворд з опорним словом «прикметник», ребус або тести (слайд 12).